Bijlage 3 - Doelgroepen en behoeften

Kinderen 0-12 jaar
Binnen deze brede leeftijdsgroep vinden grote verschillen plaats in ontwikkeling, interesses en mogelijkheden. Een speelomgeving die aansluit bij deze doelgroep vraagt daarom om een gedifferentieerde benadering waarbij rekening wordt gehouden met de fysieke, sociale, cognitieve en emotionele ontwikkeling van kinderen. Het uitgangspunt is dat de buitenruimte meegroeit met het kind en ik elke levensfase passende uitdagingen biedt. Hier volgt een toelichting per leeftijdsfase.

Kinderen van 0 tot 2 jaar
Voor de jongste kinderen van 0 tot ongeveer 2 jaar staat veiligheid en zintuiglijke ervaring centraal. In deze fase ontwikkelen kinderen grove motoriek en ontdekken zij de wereld vooral via voelen, kijken en bewegen. Zij hebben behoefte aan overzichtelijke, rustige speelplekken met zachte ondergronden en lage speelelementen. Speelvoorzieningen voor deze groep zijn kleinschalig en uitnodigend met natuurlijke materialen en eenvoudige vormen. Er is beschutting, schaduw en een zitgelegenheid voor hun (groot) ouders of verzorgers.

Kinderen van 2 tot 5 jaar
Kinderen van 2 tot 5 jaar verkennen hun omgeving steeds zelfstandiger en ontwikkelen een sterke fantasie. Spelen krijgt een sociaal karakter: samen spelen, imiteren en rollenspel worden belangrijk. Tegelijkertijd nemen motorische vaardigheden als rennen, klimmen en balanceren snel toe. Deze leeftijdsgroep heeft behoefte aan speelplekken die overzichtelijk zijn, maar wel meer uitdaging bieden. Herkenbare speelelementen, zoals speelhuisjes, zand- en waterspel en eenvoudige klimtoestellen nodigen uit tot zowel individueel spel als samenspelen. Goede zichtlijnen blijven belangrijk voor toezicht.

Kinderen van 5 tot 8 jaar
In de leeftijd van 5 tot 8 jaar groeit de zelfstandigheid verder en neemt de behoefte aan beweging en uitdaging toe. Kinderen spelen vaker in groepen, bedenken eigen spelregels en zoeken variatie en avontuur. De speelomgeving moet deze nieuwsgierigheid en bewegingsdrang ondersteunen door middel van uitdagende klim- en klauterstructuren, balansroutes en open speelruimtes voor bal- en groepsspelen. Daarnaast is er behoefte aan spellen waar kinderen samen kunnen afspreken, overleggen en hun eigen spel organiseren.

Kinderen van 8 tot 12 jaar
Voor kinderen van 8 tot 12 jaar verschuift het spelen steeds meer richting sportief en sociaal gebruik van de buitenruimte. Zij zoeken autonomie, uitdaging en plekken die zij als “van hen” kunnen ervaren. Informeel sporten, competitie en samenzijn met leeftijdsgenoten staan centraal. Deze groep heeft behoefte aan robuuste speel- en sportvoorzieningen, zoals trapveldjes, multifunctionele sportplekken en uitdagende klimobjecten. Tegelijkertijd is het belangrijk dat deze plekken sociaal veilig zijn, met voldoende overzicht en aansluiting op de omgeving.

Over alle ontwikkelingsfasen heen hebben kinderen een aantal fundamentele behoeften gemeen: zij moeten dagelijks kunnen bewegen, vrij kunnen spelen en andere kinderen kunnen ontmoeten. Veiligheid, zowel fysiek als sociaal, vormt daarbij een basisvoorwaarde. Daarnaast is contact met natuur en groen van grote waarde voor spel, ontdekking en welzijn. Bij voorkeur zijn de speelvoorzieningen eerst dichtbij huis. Zodra kinderen ouder worden, wordt hun leefwereld groter en kunnen ze ook zelfstandig naar een speelvoorziening toe. De voorziening kan dan ook op een wat grotere afstand zijn.

Bereikbaar	Uitgangspunten spelen en bewegen kinderen en jeugd 0-12 jaar
meegroeien	eerst dicht bij huis en bij ouder worden verder weg
loopafstand	5 minuten gemiddeld of het maakt niet uit (fietsen gaat 3 tot 4 keer sneller)
Aanbod	
ontmoetingsplekken	op iedere plek ook ruimte voor ontmoeting van (groot)ouders
hoofdstructuur	iedere kern of buurt een centrale plek (inclusief), aan te vullen met **steunplekken** bij hoge kinderdichtheden rondom plek (> 30 kinderen 0-5 jaar of > 70 jeugdigen 6-11 jaar) of decentrale ligging buurtplek (> 5 minuten lopen)
nevenstructuur	100 m^2 per 5 kinderen (straatplek, stoep, veldje, bosjes), BOSS inrichtingsprincipes in alle projecten toepassen en op **informele plekken**

Jongeren 12+ jaar
Jongeren in de leeftijd van 12 tot 18 jaar bevinden zich in een fase waarin zelfstandigheid, identiteitsvorming en sociale relaties centraal staan. De openbare ruimte speelt hierin een belangrijke rol als plek voor beweging, ontmoeting en het “gewoon zijn”. Anders dan jonge kinderen zoeken jongeren minder gestructureerde speelvoorzieningen en juist meer informele, flexibele en eigen plekken. Acceptatie, autonomie en sociale veiligheid zijn cruciaal.

De actieradius van jongeren is groot. Op de fiets of scooter komen ze vrijwel overal. Grote kernen hebben aantrekkingskracht op jongeren uit omliggende kleinere dorpen. Hierbij gaat het met name om grote kernen met een middelbare school. In deze kernen moet extra rekening gehouden worden met jongerenvoorzieningen. Toch moet er ook in de eigen kern wat zijn als ze even naar buiten willen.

Jongerengroepen veranderen ieder jaar van samenstelling
Ieder jaar veranderen vriendschappen, patronen en behoeften. Met de aanwezigheid van een middelbare school in een grote kern, moet er qua jongerenvoorzieningen ook rekening gehouden worden met jongeren van omliggende dorpen. Het is niet haalbaar ieder jaar in gesprek te gaan met jongeren en te peilen wat ze nodig hebben en daar ieder jaar opnieuw het voorzieningenniveau op af te stemmen. Jongeren hebben behoefte aan voldoende, verspreid liggende en gevarieerd ingerichte veilige plekken (6V-regel). In grote kernen kan daar met een goede basisinrichting vaak al snel in worden voorzien. Belangrijk is dat jongeren veel zeggenschap hebben bij de vormgeving van hun plek. Denk daarbij aan het plaatsen van specifieke zitelementen bij een sportplek. Zo ontstaat meer eigenheid voor de groep die daar tijdelijk zit (seizoenen). Daarnaast moeten sportplekken aanwezig zijn met de nodige variatie. Van een eenvoudig grastrapveld tot een multifunctionele sportkooi.

Ongeveer 50% van jongerenontmoeting regelt zichzelf
En kan gezien worden als het informeel ontmoeten. Zo’n 30% van de plekken kan ingericht zijn met eenvoudige ontmoetings-en zitaanleidingen geschikt voor jongeren (kletsplekken), maar ook voor andere doelgroepen, zoals: senioren, mensen met een beperking en ouders met kinderen. Denk aan rustpunten op weg van en naar voorzieningen zoals: scholen, supermarkten en gezondheidscentra. De overige 20% zijn nodig voor het meer formele ontmoeten (ontmoetingsplekken) bij sportplekken of als dit niet past op plekken voor dit doel ingericht.

Voor een goed jongeren voorzieningenniveau geldt de V6-regel:
- **V**oldoende aanbod in relatie tot het aantal jongeren
- Goed **V**erspreid over de wijken en met een goede
- **V**ariatie qua type plek en inrichting.
- De plekken moeten **V**eilig zijn voor iedereen.
- De plekken en inrichting moeten de aanpak van handhaving en jongerenwerk **V**ersterken
- Het **V**erhaal over jongeren en ontmoeten moet goed te communiceren zijn met bewoners, jongeren en professionals.

Genoeg plekken voor ontmoeting betekent automatisch voor minder overlast
Jongeren hebben recht op eigen plekken. Gewoon in hun eigen buurt. De systematiek voor jongeren in de openbare ruimte zorgt met name in de grote kernen voor een meer natuurlijke spreiding en sluit aan op handhaving en toezicht. De verwijsplekken zorgen ervoor dat er altijd een mogelijkheid is een keer een groep 'te verwijzen' als er in een buurt overlast is.

Door in grote kernen voorzieningen gelijk over buurten te verdelen, wordt niet één buurt met eventuele problemen opgezadeld. In de hoofdstructuur wijst gemeente De Fryske Marren in deze kernen voor iedere 100 jongeren een sportplek aan. Dit kan een grote of kleinere plek zijn. Deze plekken moeten ze delen met jeugd en mogelijk andere inwoners.

Bereikbaar	**Uitgangspunten bewegen en ontmoeten 12+ jaar**
meegroeien	n.v.t. maar in eigen kern/wijk ook sport en ontmoeting bieden
loopafstand	n.v.t. fietsen of rijden overal heen als ze willen of het aantrekkelijk is
Aanbod	
ontmoetingsplekken	voor idere 15 jongeren een plek, 50% regelt zichzelf, 30% is bankjes en andere zitaanleidingen (kletsplek), 20% geformaliseerde ontmoeting liefst in combinatie met sportplek (ontmoeitingsplek)
sportplekken	per 100 jongeren een sportplek medegebruik jeugd en volwassenen, van trapveld tot multifunctionele sportplek, combineren met ontmoetingsplek
informele kletsplekken	hoe meer **informele ruimte voor ontmoeting** hoe beter i.v.m. natuurlijke spreiding en rustpunten voor senioren/mensen met beperking/ouders met kleine kinderen

Volwassenen
Volwassenen hebben behoefte aan flexibiliteit, laagdrempeligheid en sociale interactie, waarbij gezondheidsdoelen (fitheid, gewichtsbeheersing) en stressvermindering centraal staan. De multifunctionele buitenruimtes moeten flexibel en individueel te gebruiken zijn, zoals wandelroutes, calisthenics-parken en ontmoetingsplekken. De leefomgeving moet uitnodigen tot bewegen, ontmoeten, ontspanning en competitie, met een divers aanbod dat past bij verschillende niveaus en behoeften.